

Avoiding a difficult chalitzah, today

א. רמב"ם הלכות גירושין פרק ט הלכה כא

בעל שנתן גט לאחד ואמר לו זכה בגט זה לאשתי כדי שלא תפול לפני יבם ומת הבעל קודם שיגיע הגט לידה הרי זו ספק מגורשת, שרוב הנשים זכות היא להן שלא יפלו לפני יבם ולפיכך תהיה ספק מגורשת אע"פ שלא הגיע גט לידה הואיל וזכה לה בו אחר.

ב. שו"ת מהר"ם מרוטנברג חלק ד (דפוס פראג) סימן תקלט

מעשה בתלמיד א' שנפטר בבית ר' והי' לו אשה ובקש מר' [לקבל] לה גט שלא תזקק ליבם ולא רצה ר' לקבלו לפי שלא עשאתו שליח לקבל לה ואע"פ שזכין לאדם שלא בפניו וי"ל דזכות הוא לה שלא נזקק ליבם אפ"ה לא רצה לקבלו דזימני' דחוב הוא לה דרחמא לי'

ג. ט"ז אה"ע קמה:ז

ואי לא מסתפינא מחבריא אמינא מילתא חדתא דהיינו דהאידינא דאין נוהגין ביבום כלל... בודאי זכות הוא לה שלא תצרך לידי חליצה. ואין לומר דכיון שנאסר בזמן התלמוד אין לנו להתיר אפי' אם הטעם בטל האידינא, דהא איתא ביו"ד קטז גבי גלוי שהיה אסור בימי (התלמוד) ועכשיו שאין נחשים מצויים בינינו מותר, כל שכן כאן שיש איסור בינינו לייבם...

ד. רמ"א אבן העזר סימן קמה:

ואם בעלה מומר, וידעינן שהיא מהדרת אחר גט, י"א דהמומר יכול לזכות לה גט (ת"ה סימן רל"ו /רל"ז/ ובפסקיו סימן מ"ג), ויש מחמירין גם בזה (הר"ן בתשובה). וכן אם היה היבם מומר, והבעל מזכה לה גט כדי שלא תפול לפני היבם (עיין בב"י).

What if she is a meshumedet?

ה. שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורה תניינא סימן פב

נראה דא"צ לק' רבנים, וכדמשמע לשון הרמ"א ס"א ס"י, "ובמקום שאין מנהג אין להחמיר ומותר לישא אחרת בלא זיכוי הגט." ואלו צריך ק' רבנים בודאי טוב לו יותר למנוע הטורח הזה ולזכות לה הגט! אף דמהא אין ראייה די"ל דהרמ"א לטעמיה דס"ל בד"מ דאחר אלף החמישי פסקה תקנת רגמ"ה והוי רק חומרא וכמו דמיקל מה"ט בנשתטית, מ"מ מסתימת שתיקת האחרונים משמע דגם אנן ס"ל כן דמותרת א"צ ק' רבנים, וכדמשמע מדברי הב"ש ס"ק כ"ז, דבמקום דמגיע לה גט מדינא ואין רצונה לקבל מדינא, ואין רצונה לקבל גט א"צ ק' רבנים כמו בעוברת ע"ד דלא תיקן ר"ג

ו. רמ"א אבן העזר סימן א סעיף י

י"א מי שהמירה אשתו, מזכה לה גט ע"י אחר ונושא אחרת, וכן נוהגין במקצת מקומות (פסקי מהרא"י סי' רכ"ו /רנ"ב/). ובמקום שאין מנהג אין להחמיר ומותר לישא אחרת בלא גירושי הראשונה (שם מנהגי רינ"וס).

ז. שו"ת מהרש"ם חלק ב סימן נה

הנני מסכים להצטרף בצירופא דרבנן להתיר להבעל הנ"ל לישא אחרת ע"פ האופן לעשות שליח בזיכוי הגט ואח"כ יעשה שליח להולכה

What if she is mezanah?

ח. בית שמואל אבן העזר סימן קמ ס"ק ז

ז ויש מחמירים - לעיל סימן א' פסק בפשיטות דיכול לזכות גט לאשתו מומרת וכאן הביא דעת מהרי"ק המחמיר, וצ"ע דוקא בנאסרת מחמיר ולא במומרת אע"ג לפי הטעם של מהרי"ק אין לחלק, דהא כתב דיש להחמיר כדי לחוש לדעת הרי"ף דס"ל אפי' כשיש זכות לה מ"מ אינה מגורשת עד שמגיע הגט לידה! מ"מ במומרת כבר נתפשט המנהג כמ"ש שם "לא בעינן למשכוני נפשאי ממנהג מקומות," לכן מחלק בין מומרת לנאסרת:

ט. שו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא - אבן העזר סימן צב

נראה לפענ"ד שהחומרא בנאסרת יותר מבמומרת הוא שמומרת אנו רואין שעדיין היא מומרת א"כ מסתמא עדיין זכות הוא לה אבל בזינתה אף שזינתה ותקפה יצרה פעם או שתיים אינה מוחזקת להיות מזנה עוד ומה זכות הוא לה הגט ואם לענין שתוכל להנשא מאן יימר שרצונה להנשא... ואולי יש אפי' קצת חוב שכל זמן שהיא אשת איש בדלים ממנה ואין נוהגין בה מנהג הפקר

י. שו"ת עזרת כהן (ענייני אבן העזר) סימן ד

ואע"פ שהיא עוברת על דת בענינים אחרים, י"ל דמ"מ אינה מוחזקת ג"כ להיות מופקרת על העריות, ואע"פ שהיא עבריינית בעניני מאכלות ושבת ויו"ט וטבילת נדה, י"ל שאלה האיסורים קיל להו במקומה יותר מאיסורי א"א, והלא אנחנו קי"ל ביו"ד סי' קי"ט ס"ה דהחשוד אפילו לדבר חמור אינו חשוד לדבר הקל אם הוא חמור בעיני הבריות, ועיין בדברי הש"ך שם סקי"ב... ועכ"פ קרוב הדבר שאיסור א"א חמיר להו טפי משארי איסורים, שבעוה"ר דשים אותם רבים במדינות ההן בעקבם, ומטעם זה י"ל אע"ג דהיא עוברת על שלש עבירות חמורות שמהם חילול שבת ויו"ט ומאכלות אסורות ואיסורי נדה, וחילול שבת חמיר מא"א... ובסתם כ"ז שלא נדע שהוא זהיר במצוות אחרות דינו כגוי לענין שחיטה, מ"מ הלא כתב שם התנאי שהוא כשהחזק לעבור על ג' עבירות מפורסמות שהעולם נוהרין בהן, ולפ"ז במדינות משובשות שאין העולם זהיר בהן י"ל דאינה כמומרת בזה.

יא. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן ח

ולא שייך סברת הנו"ב אלא כשמחזקת עצמה לא"א ויודעת שהיא אסורה ורק משום שהיצר תקף עליה עשתה איסור דזנות שלכן אין להחזיק שתהא מזנה יותר, אבל באשה זו הרי מה שהיא דרה עם איש האחר הוא כיון שלא מחזקת עצמה לא"א כלל בין שהוא מצד רשעות בין שהוא מצד חסרון ידיעה, ולכן יודה הנו"ב שיש לזכות לה גט. וגם בלא זה הא במומרת מודה הנו"ב שמזכין לה גט כמפורש בדבריו וז"ל מטעם שאנו רואין דעדיין היא מומרת ומסתמא עדיין זכות היא לה, עכ"ל, היינו משום שאכתי איכא הטעם שתהא מזנית, וזה איכא בזו שעדיין היא דרה יחד עם האיש כאיש ואשתו ואיכא הטעם שתהא מזנית. וגם בלא זה הא כתב הנו"ב אבל בזינתה אף שזינתה ותקפה יצרה פעם או שתיים אינה מוחזקת להיות מזנה שמסתבר שדוקא כתב פעם או שתיים שעדיין אינה מוחזקת גמורה, דיצרא דזנות הוא תקיף עליה... אבל בידוע שזינתה ג"פ דהיא חזקה גמורה בכל דבר וכו"ע מודים בג"פ דהיא חזקה גם הנו"ב מודה שיש לזכות לה גט. וגם הא כתב זה בדורו שסתם אשה מאמינה בה' ובתורתו... ואולי יש לזכות לה גט אף אם אין יודעין שזינתה אם יודעין שאינה שומרת תורה ומצות שהאומדנא ברורה שלא איכפת לה בזנות ובנישואין דערכאות המדינה לבד, ולכן איכא ארבעה טעמים גדולים שיש לזכות לה גט בעובדא זו אף להנו"ב.

What if she is assurah l'baalah in some other way?

Another factor to improve Get Zikui possibilities: Where she has moved on in civil law

יב. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קמ

הטעם כתב הנו"ב ק"ס' צ"ב שבמומרת עדין הא היא מומרת ובזינתה אף שתקפה יצרה פעם או שתיים אינה מוחזקת להיות מזנה עוד עיי"ש... וא"כ אחרי שניסת להנכרי בערכאותיהם שמשועבדת לו וגם הרי דרה עמו גם עתה מוחזקת היא עוד יותר ממומרת כשלא ניסת.

What if she refuses the גט, but we consider it a זכות for her?

יג. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן ב

בדברי חיים שם כתב דהכא שידעין שהאשה צווחה שאינה רוצה בגט לית מאן דפליג דאין נעשין שליח עבורה לקבלה בעל כרחא ומה דמשמע ממקצת פוסקים דבזכות גמור לא מהני מחאה לא קיי"ל כוותיהו ויעויין בסוגיא דגר קטן עיי"ש. אבל לע"ד המחלוקת היא באחד שידוע שהוא זכות גמור ומ"מ אינו רוצה בהזכות שיש סוכרים דלא מהני מחאה מטעם בטלה דעתו וכוזה שפיר כתב הדברי חיים שלא קיי"ל כוותיהו כדחזינן בסוגיא דגר קטן וכוונתו שבהגדילו יכולין למחות אף שהוא זכות גמור. אבל הכא בכופרת שמצד טעותה להרשיע ולכפור אינה רוצה בגט, שברור לנו שאם היתה יודעת האמת שהוא דין אמת שניתן מהשי"ת שצריך גט בדיני התורה וחיבת חנק והולד ממזר היתה רוצה בגט אינו כלום מה שצווחת מצד טעותה

What if she is a moredes, refusing tashmish?

יד. רמ"א אבן העזר סימן עז סעיף ב

ולאחר י"ב חדש לא מהני חזרתה, אלא אבדה כתובתה, ואם רוצה לקיימה, צריך לכתוב לה כתובה אחרת. אבל תוך י"ב חדש יכולה לחזור בה, ויש לה כתובה. ואם מת תוך י"ב חדש, יש לה כתובה מן היורשים (כל זה בהר"ן פ' אע"פ). ואם רוצה לגרשה תוך י"ב חדש נותן לה צ"ב שלה, וכתובתה וכל מה שכתב לה (ב"י בשם תשובת הרשב"א). וי"א דבזמן הזה שאין נושאים שתי נשים, לא משהינן לה י"ב חדש אם רוצה לגרשה, ואם אינה רוצה, מתירין לו לישא אחרת (מרדכי סוף אע"פ בשם ראב"ן). ויש חולקין שאין להתיר לו לישא אחרת (שם בהגהה ותשובת הרשב"א סימן תת"ס ומהרי"ק שורש ס"ג), וכן עיקר. ודוקא בנשואה, אבל ארוסה המורדת על בעלה ואינה רוצה להכנס לו, יגרשנה בעל כרחא, או ישא אחרת, ומתירין לו (שם). ונ"ל דוקא תוך י"ב חדש, אבל לאחר י"ב חדש אם הוא רוצה לגרש צריכה לקבל ממנו בעל כרחא, או מתירין לו לישא אחרת, דאין כח ביד האשה לענגו לעולם, וכן נראה (להורות).